

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Primum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

contra De R. I. in 6, & l. Non dubium C. De legib. At
contra nobis videtur, per textum in can. Si aliqua
xxii. q. 1. licet ut maior religio iuranti incatia-

ur, iuramentum reperi debeat solemniter, ut iura
iuris præscripto satisfiat.

In Cap. Primum,

SUMMARI A.

1. Iuramentum remitti potest ab eo, in cuius favorem præstitum est.
2. Veluti à creditore debitori, cum eo paciscendo, vel alia; relaxando debitum.
3. Prorogato termino solutionis an & iuramentum censetur prorogatum.
4. Iuramentum an ab alio remitti possit?
5. Effectus huius remissionis sive dispensationis.
6. Remissione sive dispensatione cur sit opus.
7. Episcopus à iuramento an absolvi possit.

EX hac Decretali eleganter deducitur, quòd iuramentum in alterius commodum vel favorem præstitum, possit ab eodem remitti. Cum enim hoc c. creditores cogantur per distributionem Ecclesiasticam, quæ est hoc casu excommunicatio, remittere iuramenta debitoribus suis, de solvendis usuris, rectè iafertur, iuramentum remitti posse à creditoribus, in quorum commodum iuratum est. Atque hanc sententiam ex hoc textu colligunt Imola, Panormitan. & Felin. hic, Covarr. in c. Quamvis in 1. parte Relicti §. 3. in princ. De pact. lib. 6. Idem tradit D. Thomas. 2. 2. q. 89, art. 9, ad 2. & ibid. Caiet. Navarr. in Manuali c. 22, num. 25. ubi & hanc rationem reddit, quòd iuramentum Deus eo modo recipiat, quo in favorem partis præstitum est, ergò ab eadem parte remitti potest. Etenim cuilibet permissum est favori suo renuntiare, l. Quod favore 6, C. De legib. l. penult. C. De pactis. Eandem rationem tradit Felin. hic num. 2.

Itaque cum hæc sententia generalis sit, statuamus, me iurato promississe Titio creditori meo soluturum proximis Cal. Aprilis, potuit mihi Titius hoc iuramentum remittere, paciscendo mecum, ne debitum petat, aut illud acceptum ferendo, vel aliter relaxando debitum, etiam nullà factà mentione remissionis iuramenti, cum ea tacitè facta intelligatur. Sufficit enim eum remississe debitum, cuius solvendi causà adiectum fuit iuramentum tamquam accessorium, c. Accessorium De R. I. in 6. Licet alioqui iuramentum per se obligationem inducat inter Deum & iurantem, c.

Debitores 6, inf. eod. & ibi fustius dicam. Idem videmus in illis, qui publico muneri præsumt, qui si officio suo destituantur, tacitè censetur ipsis remissum esse iuramentum suum. Quòd pertinet & sponsalia, quæ inter duos interposito iuramento contracta sunt, si postea utriusque consensu dissolvantur, remitti censetur & ipsum iuramentum, ex ratione c. 2, inf. De sponsalib. & facit text. in c. 2, sup. De renuntiat.

Sed disputationis est in prorogatione termini solutionis, ut si v. g. iuratus promiserim me soluturum Cal. proximis, & postea consensu creditoris ad mensem Augustum terminus solutionis prorogatus sit, valet quidem prorogatio, citra metum periurii, secundum ea, quæ iam dicta sunt: sed quæstio est, an hoc casu censetur quoque unà prorogatum iuramentum, hoc est, an sicut prior solutio sub iuramento concepta est, ita & posterior intelligi debeat? Sunt enim qui existimant, iuramentum hoc unà non prorogari, sed extingui, ducti his rationibus: quarum prima est, quòd iuramentum extendi non debeat, sed potius restringi intra terminos suos, c. Cum Clerici 19 inf. De verb. sig.

Secunda desumpra est à fideiussore: is enim si fideiussorit pro alio ad certum tempus, puta ad festum Paschatis proximum, & contingat principalem debitorem impetrare dilationem usque ad festum Pentecostes, non ideo censetur & obligatio fideiussoria prorogari, l. fin. D. De pactis.

Tertia ratio sumitur ex c. pen. inf. h. tit. ubi aperte deciditur, eum, qui promissit sub iuramento aliàs à se præstito, se servaturum statutum postea conditum, non teneri ad observationem huiusmodi statuti vigore iuramenti, licet aliàs ex ipsa promissione teneatur. Unde effici videtur, prorogationem solutionis factam non intelligi, unà cum iuramento. Atque huius sententiæ post Bald. & Card. est Decius, in c. Prætere requisitum num. 9, cum seqq. inf. De appellat.

Contrariam verò sententiam tuetur Felin. hic num. 34, item Covarr. in d. c. Quamvis p. 1. Relicti in pr. §. 12. scilicet, quòd dilatio termini solutionis cum eodem iuramento censetur proroga-

R

ta. Et

ta. Et pro cis urget hæc ratio, quòd prorogatio intelligatur fieri cum omnibus suis qualitatibus, per text. in l. Legem 16, C. Locati, in l. Sed est manente 5, D. De precario & in l. Cum stipulatus 11, D. De verb. oblig. Nam & absurdum viderur, ut prorogatio ex miseratione creditoris concessa debitori, obesse creditori debeat, contra id, quod dici solet, nemini officium suum debere esse damnosum, ex c. 2 circa pr. inf. De fideiuss. & ex l. Si servus communis 63, § quod vero vers. idque evidentiùs D. De furtis

Nihilominus prior sententia verior est, quæ & rectè probatur ex d. 2. penult. Nec dici potest, prorogationem temporis solutionis priore juramento contineri, eum de eo tempore iuramenti præstiti non fuerit cogitatum. Neque in ipsa prorogatione juramentum repetitum videri debet, cum ad essentiam juramenti requiratur, ut Deus expressè vel tacite in testem advocetur, ut sup. ad Rubr. exposuimus, quod in hac prorogatione factum non est.

Non obstant rationes pro contraria sententia allatæ. Nam quod dictum est, prorogationem fieri cum omnibus suis qualitatibus, fallit, ubi diversa ratio subest in ipsis qualitatibus; ut in juramento, in quo illud singulare est, quod non porrigatur neque extendatur ad casum non comprehensum in juramento, & de quo antè cogitatum non fuit, c. Veniens 16, inf. eod. Ad illud, quòd nemini officium suum damnosum esse debeat, Resp. id eo sensu accipiendum esse, nisi in præstando officio aliquid neglectum sit, quod justè ipsi imputari potest, l. In re mandata 21, C. Mandati. Imputet enim sibi creditor, quòd in prorogatione solutionis non reperierit juramentum: nam vigilantibus, ut dici solet, non dormientibus jura subveniunt, ex l. Pupillus 24, in fine D. Qua in fraudem credit. & ex l. Non enim negligentibus 6 in pr. D. Ex quibus causis majores &c. Itaque certi iuris est, iuramentum ab eo remitti posse, in cuius commodum & favorem præstitum est, per h. text.

Sed ane ab alio quoque remitti possit, questio est, putà à S. Pont. vel Episcopo, vel Principe seculari. Et quidem de assertorio juramento dubium non est, quin semel præstitum remitti non possit, quippe illud de re præsentis vel præterita interponitur, & consequenter falsitatem vel veritatem continet. Si falsitatem, remissio nullius effectus esset, utpote perjurio jam antè admissio in dicendo falsitatem; quæ enim facta sunt infecta fieri nequeunt, l. In bello 12, § facti D. De captivis & postlim. revers. Sin veritatem, malè ageret

S. Pont. aut quisquam alius, si veritatem semel proditam dispensatione suâ subverteret.

Igitur de promissorio juramento disputatio est, quo scilicet quis promittit, se quid facturum vel daturum, vel non: & in eo remissionem sive dispensationem fieri posse per summum Pont. & Imp. probat textus in c. Si verò 8, inf. h. t. & in l. fin. D. Ad municipalem.

Cui tamen adversatur hæc ratio, quòd ea, quæ divini juris sunt, remissionem sive dispensationem non admittant, eo quòd inferior non possit tollere legem superioris, c. Cum inferior sup. De majorit. & obed. & can. Inferior Dist. 21, c. 2, De elect. in Clem. at divini juris est obligatio juramenti, c. Debitores 6, inf. eod. iuxta illud Matth. 5, Reatus autem Domino juramenta tua. Verùm Resp. Hanc remissionem sive dispensationem non eò tendere, ut quis licitè contra juramentum suum veniat, quod esset viam perjurii aperire, l. 1, C. Si adversus vendit. sed ut quod juramento contineri videbatur, amplius non contineatur, quasi non existens materia debita ipsius juramenti. Potest enim fieri, ut id, quod simpliciter honestum vel utile est, generaliter juramento secundum verba comprehendatur; at secundum aliquam particularem causam possit esse inhonestum vel inutile. Atque ideo superior, cuius hac de re cognitio est in tali particulari causa, ob maiorem utilitatem sive honestatem, iuramenti gratiam facere potest. Nec enim Deus censetur iuramentum recipere, ut sit maioris commodi aut honestatis impedimentum, arg. c. Licet 8, inf. De regularib. Ita ex sententia D. Thomæ 2. 2. q. 89, art. 9, ad 1.

Sed obiicies, Currigitur dispensatione vel remissione opus est? Ideo, quòd is, qui iuramenti onus sibi iniicit, propriâ auctoritate tamquam iudex in sua causa se ipsum absolvere non potest, l. unica C. Ne quis in sua causa jud. ac proinde cognitione & dispensatione S. Pont. opus est. Ex quo sequitur, quòd, si S. Pont. sine iusta causa in iuramento dispense, dispensatio nullius sit momenti quoad Deum, qui hac ratione non fallitur: secus verò quoad poenas à iure impositas contra periueros, quæ per dispensationem etiam iniustam tacite sublata intelliguntur, arg. § fin. Instit. De adopt. de quo latius Covar. in c. Quamvis p. 1, § 3, De pact. in 6. & Dominic. Soto. De just. & iure lib. 2, q. 1, art. 9.

De Episcopo questum est, an is absolvere possit à juramento? Et hoc putat D. Thom. d. art. 9. ad 3. quando scilicet dubium est, utrum sit licitum vel illi.

illicitum iuramentum, utile vel nocivum; quod & sentiunt Dd. omnes hic, teste Felino nam. 15. Sed id potius, credo, per interpretationem, sive

declarationem fieri ipsius Episcopi. Quoad Principem secularem, an is dispensare possit, dicam, favente Deo, ad e. Venientes 19. inf. eod.

In Cap. Pervenit 3.

SUMMARI A.

1. Propositum aut promissum in melius commutans quomodo non dicatur illud infringere.
2. Creditori invito aliud pro alio solvi non potest.
3. Frangenti fidem fides frangatur eidem.
4. Iuramentum aut fides data sub modo seu conditione non obligat, nisi modus servetur.
5. Intellectus l. Incivile 12. C. De rei vindic.
6. Pacem violanti quatenus servanda pax.

HÆc Decretalis est Gregorii III. ad Regem Francorum, & duo continet: unum, quod is, qui propositum vel promissum suum in melius commutat, non dicatur illud infringere. Alterum, quod non teneatur quis iuramentum ex parte sua servare, ubi adversarius idem servare recusat.

1. Prius valde obscurum est, quomodo is, qui propositum aut promissum in melius commutat non dicatur illud infringere. De proposito quidem admisserim, quod quis commutando illud in melius non peccet: veluti in eo, qui vovit peregrinationem ad Sancta loca, si infirmitate vel alia rationabili causa occurrente, ingrediatur Religionem monasticam, quod ipsi permissum est, per text. in c. Scriptura 4. inf. De voto. At de promisso controversum est, quomodo illud commutari possit in melius, siquidem † invito creditori aliud pro alio solvi non potest, sic iust. Quib. mod. tollitur oblig. in pr. c. l. 2. § 1. in fine D. Si certum pat. Ne autem hic obex submoveatur, subaudiendum est hic, consentiente adversario, cui si quo modo satisfactum sit, liberatur debitor ab obligatione, d. loco inf. Quib. mod. toll. obi. Potest & hoc loco promissio facta intelligi Deo, ut & ea in melius commutando non infringi dicatur; sed tunc cognitione & consensu Episcopi opus est, juxta c. 1. inf. De voto.

Verum ad alterum transeamus, quod maioris momenti est. Hinc passim deducunt Dd. nostri hanc regulam, † Frangenti fidem fides frangatur eidem. Cui consonat & iuris reg. Frustra sibi

fidem quis postulat ab eo servari, cum fidem à se præstitam servare recusat, e. Frustra 7. De R. Jur. 6. Et text. in l. Cùm proponas 11. C. De pacis.

Per conditionem in hoc textu intellige modum 4 sive causam, cuius respectu iuratum est, vel fides interposita. Exemplum sit in eo, qui iuravit alicui servire ad certum tempus, constituta sibi mercede in singulos menses, ut si cessatum fuerit in solvenda mercede, iurans desistere possit à serviendo absque pœna periurii. Hostiensis hic; illud generaliter subiiciens, quod, si duo invicem aliquid iuraverint, & unus iuramentum non servet, nec alter ipsum servare teneatur. Idem observatur & in similibus contractibus utrimque obligatoriis: veluti si in locatione domus conventum sit, ne intra certos annos conductor expellatur, nihilominus is rectè expellitur ante tempus, si non solvat mercedem locationis; cum tacite hæc conditio insit, dummodò solvat mercedem locationis, l. Quare 54. §. inter locatorem D. Locati. Idem videmus & in societate, ut si ea contracta sit ad certum tempus, socius verò iniuriosus aut damnosus, licet non finito tempore à societate discedatur, l. Si convenerit 14. D. Pro socio; & sic in aliis. Qui enim non facit quod sibi incumbit ex parte sua, indignus est, ut alterius officium experiatur, arg. l. Si non fuerit 38. D. De iurejur.

Non obstat textus in l. Incivile 12. C. De rei vindic. quo loco venditor, pretio non soluto ab emptore, agere non potest, ut res vendita & tradita sibi restituatur, sed agit ad pretium; quia Resp. id ideo fieri, quod venditor fidem emptoris secutus per traditionem abdicaverit à se dominium rei, & in emptorem transtulerit, §. vendite Instit. De rer. divis. Unde superest tantummodò, ut venditor ad pretium agat, d. l. Incivile.

Nec quoque movet textus in can. Inter verba in fine 21. q. 3, quo loco pacem violanti nihilominus pax servanda est; quia id ex abundantia fit, non necessario, ut rectè tradit Felin. hic num. 5. Et quamvis Dd. distinguant inter treugas, id est inducias, quæ ad certum tempus fiunt, & pacem, quæ